

Aparició

JOAN FRANCESC MIRA

Tal com com va la història més rigorosament contemporània (vull dir la d'aquests darrers anys, tan contemporània que no sé si ja se'n pot dir història), i tal com es pot aproximadament preveure la hipotètica història futura (un altre dia en farem un petit catàleg de previsions) de l'Europa occidental i d'alguna altra regió del planeta Terra, potser de tant en tant caldria oblidar provisionalment l'economia i la política, la part d'injustícia i de pobresa que pareix irreductible, el terror ja quasi habitual dels il·luminats d'Al·là, i altres ocupacions i misèries de la vida. Potser ens aniria bé fer un des-cans, tornar a les delicadeses de l'ànima, escoltar més música de Bach o de Monteverdi, imaginar que podem passar una horeta agradable al paradís, i si pot ser al *Paradiso* de Dante: al celestial i, prèviament, als inoblidables cants del paradís terrenal, el jardí al capdamunt de la muntanya del Purgatori. I doncs, de tant en tant, almenys de tant en tant, ens hauríem d'aturar una mica en aquest camí aspre i costerut que les informacions quotidianes en imposen. Tornar una estona a la *Comèdia*, que no és simplement una llarguíssima successió de versos bellíssims, un gran poema més o menys esotèric i tancat. En absolut. És certament un "poema sacre", tal com volia el seu autor, però és també una esplèndida narració, un "viatge" per descobrir i ordenar el món i alhora la pròpia vida: com l'*Odissea* d'Homer, com *Don Quijote* de Cervantes, com l'*Ulisses* de Joyce: una nova i definitiva versió de la "realitat total", de la història humana i de la història divina. I tot això amb el prota-

gonisme, encara més agosarat i més radicalment poètic (i ací la poesia és *póiesis*, creació, i creació radical i perfecta, en una llengua que és al mateix temps creada en tots els seus registres), de la figura incomparable de Beatriu, unió de l'amor i la salvació, de la bellesa i el coneixement, de la mort i la immortalitat. Beatriu és la veritat de Dante, i la seua *diritta via*, el seu saber humà i la seua ciència divina: una creació literària tan increïble no s'era vista mai, i no se n'ha tornat a veure. Sense Beatriu, l'àn-sia pel coneixement, com en el darrer viatge d'Ulisses del Cant XXVI de l'*Infern*, només pot conduir a la catàstrofe. Amb Beatriu, i amb allò que encarna i representa, la veritat i la bellesa superbament unides, Dante mortal –i doncs, també nosaltres...– pot experimentar un instant d'esplendor i de glòria.

«[...] AIXÍ FOU COM, DINS D'UN NÚVOL DE FLORS, / QUE PUJAVA DES DE LES MANS DELS ÀNGELS / I QUE QUEIA PER FORA I DINS DEL CARRO, / AMB CORONA D'OLIU SOBRE UN VEL BLANC, / SORGÍ UN DONA, SOTA UN VERD MANTELL, / VESTIDA DE COLOR DE FLAMA VIVA.»

Com al principi del Cant XXX del Purgatori, en una escena memorable: "He vist a voltes, quan comença el dia, / la part oriental tota rosada / i la resta del cel d'un blau serè, / i la cara del sol nàixer velada / de forma que, ombrejada pels vapors, / l'ull la podia sostenir més temps; / així fou com, dins d'un núvol de flors, / que pujava des de les mans dels àngels / i que queia per fora i dins del carro, / amb corona d'oliu sobre un vel blanc, / sorgí un dona, sota un verd mantell, / vestida de color de flama viva". Tanqueu els ulls, poseu-vos en el lloc de Dante: reposeu uns minuts de les misèries de la vida, i acceptem compartir una estona l'enamorament per la figura de Beatriu. És cert, tal com afirmen els que saben de llibres, que la *Comèdia* continua sent la més extraordinària i misteriosa de totes les obres amb què puga ensopegar un lector ambiciós. És cert que el cinisme, l'agressivitat, l'orgull i l'audàcia de Dante ultrapassen els de qualsevol escriptor, d'abans i de després. I és cert també que ell ho sabia: pareix inconcebible, però ho sabia. I estava convençut, com mai no ho ha estat cap altre autor que no siga el de la Bíblia, que la seua obra era la veritat, tota la veritat, la veritat que té més importància que totes. Allà hi ha tota la història de l'eternitat, la història de la humanitat, la de Dante mateix, que és la que compta, i la de Beatriu, que està per damunt de totes. Això no seria més que especulació doctrinal si no tinguera la potència narrativa i poètica que té. I no seria més que una gran història (a l'altura, això sí, de les històries d'Ulisses, de Hamlet, del Quixot), si Dante no haguera inventat el més fabulós personatge que mai ha passat per la ment i la ploma de cap escriptor: Beatriu, l'enviada de Déu, criatura de Dante que la crea. Una cosa mai no vista tampoc, ni abans ni després.